

מר טרמונדר היה אנטישמי מאזורי הכפר, בעיקר במשך עונת הציד. בחורף, בפאריס, הוא סעד אצל בעלי הון יהודיים, שאותם אהב מספיק כדי שיקנו אצלו תמונות ברוח טוב. הוא היה לאומן ואנטישמי במועצת המחוז, בהתחשב ברגשות ששררו בעיר המחוז. אך כיוון שלא היו יהודים בעיר, התבטאה שם האנטישמיות בעיקר בהתקפת הפרוטסטנטים, שהיוו חברה קטנה סגורה ומתנזרת.

– הנה אנו יריבים אפוא, אמר מר טרמונדר; אני כועס על כך, שכן אתה אדם עם שאר רוח, אבל אתה חי מחוץ למערך החברתי. אינך מעורב כלל בחיי הציבור. אילו היית כמוני מטה שכם, היית אנטישמי.

– אתה מחניף לי, אמר מר ברז'רה. השמים שהתגוררו אי פעם באור כשדים, באשור, בפניקיה, ואשר יסדו ערים בכל חופי הים התיכון, מורכבים כיום מיהודים הפזורים בעולם ומאין סוף אוכלוסיות ערביות באסיה ובאפריקה. אין לי לב גדול דיו כדי לכלול כל כך הרבה שנאה. קדמוס הזקן [לפי המיתולוגיה היוונית – נסיך פיניקי, אח לפניקס ואירופה, ממציא האלפבית הפיניקי] היה שמי. אינני יכול אפוא להיות אויבו של קדמוס הזקן.

– אתה מתלוצץ, אמר מר טרמונדר, ברסנו את סוסו שנגס בענפי השיחים. אתה יודע היטב כי האנטישמיות מכוונת אך ורק כנגד היהודים שהתיישבו בצרפת.

– יהיה עלי אפוא לשנוא שמונים אלף אנשים, אמר מר ברז'רה. זה עדיין יותר מדי ואיני חש שיש לי כוח לכך.

– לא נדרש ממך לשנוא, אמר מר טרמונדר. אך יש סתירה בין הצרפתים והיהודים. לא ניתן להתגבר על הניגוד. זה עניין של גזע.

– אני חושב להיפך, אמר מר ברז'רה, כי היהודים ניתנים לטמיעה באופן מיוחד והם מהאנשים היותר גמישים וניתנים לעיצוב שיש בעולם. כשם שבעבר אחייניתו של מרדכי הצטרפה ברצון להרמונו של אחשוורוש, בנות הבנקאים היהודים מתחתנות בימינו עם יורשי השמות הגדולים ביותר של צרפת הנוצרית. לאחר האחריות הללו מאוחר מדי לדבר על חוסר תואם של שני הגזעים. כמו כן אני חושב שזה רע לעשות בארץ הבחנה בין גזעים. לא הגזע הוא העושה את המולדת. אין עם באירופה שאינו מורכב מהמון גזעים מעורבים וממוזגים. גאליה, כאשר יוליוס קיסר פלש אליה, הייתה מאוכלסת קלטים, גאליים, אינדרים, שונים אלה מאלה במקור ובדת. השבטים שבנו את הדולמנים לא היו בני אותו דם של האומות שכיבדו את הבארדים והדרוויידים. באותה תערובת אנושית הפלישות הוסיפו את הגרמאנים, הרומאים, הסרזינים, וזה הפך לעם אחד, עם גיבור ומקסים, צרפת אשר מאז ימי קדם ציוותה את הצדק, החירות והפילוסופיה לאירופה ולעולם כולו. הַזֶּכֶר לעצמך את המלים היפות של רנאן; הייתי רוצה לצטטו במדויק: "מה שהופך אנשים לעם, הוא הזיכרון של הדברים הגדולים שהם עשו יחדיו והרצון להגשים יחד דברים חדשים."

– יפה מאוד, אמר מר טרמונדר; אבל, כיוון שאין לי רצון להגשים דברים גדולים יחד עם היהודים, אני נשאר אנטישמי.

– אתה בטוח שאתה יכול להיות כזה לחלוטין? שאל מר ברז'רה.

– אינני מבין אותך, אמר מר טרמונדר.

– אסביר את עצמי אפוא, אמר מר ברז'רה. יש עובדה יציבה: בכל פעם אלה שמתקיפים את היהודים, הדבר חוזר אליהם כמו בומרנג. זה בדיוק מה שקרה לטיטוס.

בנקודה זו של השיחה התיישב הכלב ריקט על אחוריו באמצע הדרך והסתכל באדוניו בהשלמה עם המציאות.

– תכיר בכך, המשיך מר ברז'ירה, כי טיטוס היה אנטישמי דיו בשנים 67 עד 70 לספירה. הוא כבש את יודפת והשמיד את תושביה. הוא השתלט על ירושלים, שרף את המקדש, הפך את העיר לגל של אפר ועיי חורבות, אשר באין להן עוד שם קיבלו כמה שנים אחר כך את השם אליה קפיטולינה. הוא העביר לרומא את המנורה של שבעת הקנים בתהלכות הניצחון הטקסית שלו. אם אינני טועה, אני חושב שזה נקרא למתוח את האנטישמיות עד לנקודה שאתה אינך מקווה להגיע אליה. ובכן! טיטוס, הורס ירושלים, שמר על ידידים יהודיים רבים. ברניקה היתה קשורה אליו באהבה, ואתה יודע כי הוא עזבה למרות רצונו ולמרות רצונה. יוספוס פלביוס התמסר אליו, ופלביוס לא היה מהנחותים בבני עמו. הוא היה צאצא של מלכי עמון; הוא חי כפרוש נזירי וכתב יוונית היטב. לאחר חורבן המקדש והעיר הקדושה, הוא הלך בעקבות טיטוס לרומא והיה לאחד מבאי ביתו של הקיסר. הוא קיבל זכות לגור בעיר, תואר של אביר רומאי וקצבה. ואל תחשוב, אדוני, שהוא חשב כך לבגוד ביהדות. להיפך, הוא נשאר קשור לתורה והתמסר לכתובת תולדות עמו. בסופו של דבר הוא היה יהודי טוב בדרכו שלו וידיד של טיטוס. והיו תמיד אנשים כפלביוס בישראל. כמו שאתה אומר, אני חי פרוש מהעולם וזר לאנשים הפועלים בו. אבל, אהיה מופתע מאוד אם היהודים, גם הפעם, לא יהיו חלוקים ביניהם, ויהיו מהם שיהיו חלק ניכר במפלגתך.

– כמה מהם אכן אתנו, אמר מר טרמונדר. והם מצטיינים.

– תיארתי לי זאת, אמר מר ברז'ירה. ואני מניח שיש ביניהם מוכשרים שיצליחו באנטישמיות. לפני כשלושים שנה ציטטו את דבריו של סנטור, איש בעל שאר רוח, שהעריך אצל היהודים את יכולתם להצליח והביא כדוגמה כומר של החצר, יהודי במקורו: "ראו, אמר, יהודי נכנס לכמורה ונהיה מונסיניור." אל נא נחזור אל דעות קדומות ברבריות. אל נחפש לדעת אם אדם יהודי או נוצרי, אלא אם הוא הגון ואם הוא מביא תועלת למולדתו.

סוסו של מר טרמונדר החל לצנוף וריקט התקרב אל אדונו והזמינו במבט מפציר וכנוע להמשיך בטיול שבו החלו.

– אל תחשוב, לפחות, אמר מר טרמונדר, שאני כורך את כל היהודים ברגש של תוכחה עיוורת. יש לי ביניהם ידידים מצוינים. אבל אני אנטישמי בגלל פטריוטיות.

הוא הושיט ידו למר ברז'ירה והוביל את סוסו קדימה וחזר בשלווה לדרכו כאשר מר ברז'ירה קרא לו:

– הי, אדון טרמונדר היקר, עצה: כיוון שאתם כבר במריבה, כיוון שאתה וידידיך כבר מסוכסכים עם היהודים, השתדל לא להיות חייב להם דבר והשב להם את האל שלקחתם להם. שכן לקחתם מהם את אלוהיהם!

עברית: אבנר בהט